

A'

TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'

ENGEDELMÉVEL,

○●○●○●○●○●○●○●○●○●○

Nro 37.

Költ Bétsben, Pünkösd Havának (Májusnak)
9-dik napján 1797-dik Esztendőben,

Hadi és Békességes Környülállások.

A' múltt postánni meg-írtt Katonai elő-
menetek közzé, történetből nem ment bé
Székely - Huszár - Oberstlieutenánt *Dániel*
Úrnak a' *Wurmser* Szabad Seregéhez,
Obersterségre lett által-tétetése.

A' Székely Huszároknál Fő-Strázsa-
Mesterségre emeltetett Kapitányságból *Szé-
kely Antal Úr.*

O_o

Wurmser-Hufzár-Oberster Klenau Grófon kívül, Generálmájorságra leptek még Obersterségből, a' következő Urak, úgymint: *Millutinovits*, a' Pétervárad Reg. től; *Chasteller*, az Ingenieurek' Korpusától; *Vogelhuber*, az Első Pattantyús Reg. től; *Bourgeois* az Ingenieurek' Korpusától; *Nimptsch*, a' ki Platz-Oberster volt Krakkóban, és most a' Generálisságon kívül Krakkói Vice-Kommendansságra is emeltetett.

Kinszky Ulrik gyalog Reg. je' Tulajdonossává lett Hertzeg *Fürstenberg* F. M. L. — *Hohenzollern* Generálmajor, a' *Mária Theresia* Katonai Rendjének Kis-Keresztjével tiszteletet meg.

Barkó Hufzár Reg. béli Svádronyos Kapitány *Barcsay* György Úr, alig ért visszafra kedves Hazájából Erdélyből az Alsó-Rajnai Sereghez: azonnal Viaskodáshoz kellett kezdeni. Viaskodott is azzal a' jeles bátorsággal 's okossággal, melyről több ízben meg-dítsételezett: de mivel annyi ellenséges erőtől vétetett körül, a' melyből ki nem vághatá magát: fogságba esett ötvened magával *Wiszbadennél* Ápr. 20-dikán. Ugyan azon Reg. ből fogságra jutott 2-dik Kapitány *Goldek* Úr is. Hasonló sorsa vólt a' Slavóniaknál Kapitányi ranggal Izolgaló *Semsey* Urnak is.

Más nap, *Frankfurthoz* nem meészte, el fogattatott vala már *Vécsey* Huszár Reg. beli *Illésy* Főhadnagy Úr is, de a' Tzúgja által oly diadalmassan ki vétetett az ellenség' kezéből; hogy azzal az alkalmatossággal 30 Fr. Lovas Katonák is estek egy Tisztjekkel egygyütt fogságunkba. A' lová ugyan *Illésy* Főhadnagynak, az ellenség' kezében maradt: de ezen kárt az el fogattatott Fr. Tiszt tartozott ki pótolni a' maga jó-verű Anglus Kantza-paripájával.

Bonaparte, egy Levelet írt vólt, még Mártz. 31 dikén *Klagenfurtból* *Károly* Fő-Hertzeghez, melyben nagy emberséggel keri a' Fő-Hertzeget, hogy közel lévén születésénél fogva a' Trónushoz, légyen elzöke a' Békességkötésnek, és a' hat esztendei vérontás' meg-szűnésének. *Károly* Fő-Hertzeg, 2-dik Áprilisben válaszolt *Bonaparténak*, jelentvén nékie, hogy szintúgy óhajta a' Békességet valamint Ő; hanem felsőbb rendelések nélkül nem ereszkehet arról alkuba. Ezen mind két Levelet el küldötte *Bonaparte* egymás után a' Direktóriumnak, mely ismét, közönségessekké tétette azokat a' *Redacteurben*.

A' Német Birodalom' *Regensburgi* Gyűlésénél Ausztriai Directoriális Követséget viselő Bátor *Fahnenberg*, következő értelmű Jelentést közölt 28-dik Áprilisbenn, a' Gyűléssel: hogy t. i. a' Béke

ség' fundamentomos Tzikkelyeinek meg-állítására telyes hatalommal fel-ruhaztatott Bízatosok, alajok írták már azoknak a' magok neveiket Ápril. 17-dikénn. A' rátifikátzió (a' Fr. Direktórium és Törvényhozó Tanáts által való meg-erössítettés) előtt ugyan nem nyilatkozthatja ki azokat Ő Tsászári Felsége a' Birodalomnak: de a' Rendek' meg-nyugtatására, annyit bizonyossann mondhat előre, hogy a' Békeségről tartatott alkunak fundamentomává tette Ő Felsége a' Német Birodalomnak maga egészsz állapotjában való maradását, melyről végzése vólt a' Német Birodalmi Gyűlésnek.

Bonaparténak egy Iffjú Adjutánssa tartózkodik egynehány napoktól fogva Bétsben a' Nápolyi Követnél Marki Galónál, a' ki el hordja Teátromokba is, és általjábann különös betsületet tesz néki: minthogy *Bonaparte* is nagy tilztelettel 's indulattal fogadta vólt Őtet. Egyéb megkülönböztető jele nintsen ezen Adjutánsnak, hanem hogy a' karjáról egy bokor pántlika fityeg le, mely az ő Nemzete színeivel jegyes.

Veróna Városának 's Megyéjének Lakosai, fel-keltek a' Frantziák ellen Ápril. 17-dikén özfzeséggel, és sokat le-öldöstek belőlök, el is fogtak 1900-at. Meg-szabadítottak egyszersmind 300 Ts. K. foglyo-

kat is, kiket azonnal fegyverbe akartak öltöztetni 's ma. okhoz venni a' Fr. ák ellen: de ezt meg nem engedte a' Gen. *Laudon* Korpusa' előjáró részének Vezére Gróf *Neuperg*, ki éppen akkor érkezett *Verónába*. A' *Chiusai* Frantzia Őrizetet is fel-kívánták az nap a' *Verónaiak*, és minthogy nem akarta ez magát meg-adni, bé rontottak reá a' Városba, 's 70-t közzüle foglyaikká tettek, a' több részt pedig le-öldösték: nyertek két ágyúkat is. De a' Fr. ák tsak hamar oly erővel vették körül *Verónát*, hogy ez, kéntelenítettett kapitulálni. *Bonaparte* Velentzébe küldött, 's két millió lívert kívánt a' Kormányzék-től.

A' *Bonaparte*' fő-vezérlése alatt lévő egész Frantzia Sereg' száma százezerre tétetik. Nyóltz Osztályokra vagyon fel-osztva ezen Sereg, a' melynek Vezérjei: *Angerau*, *Serrurier*, *Massena*, *Bernadotte*, *Joubert*, *Rey*, és *Kilmaine* Generálisok.

Bétsbe a' múltt Péntekenn érkeze el Angliai Vice-Státus-Cancellárius *Hammond* Úr, kit a' *Londoni* Udvar, telyes hatalommal küldött a' Bekesség' munkálása végett a' *Bétsi* Udvarhoz.

Nagy - Britannia, ha még folytatni akarja a' hadat: harmadfél millió font sterlinget kell néki költsön fel venni: mert a' hadfolytatásra meg-kívántató költség har-

mintzegyedfél milliót teszen, a' jövedelem pedig nem megy többre huszonnyóltz milliónál. Az eddig való adossága Angliának, 368,895,000 font sterlingre telik, melynek esztendei interesse, meg halad 14 millió 658 ezer font sterlinget. Ezeket így adta elő az a' Deputátzió, melyet az Országgyűlése nevezett ki maga kebeléből, az Ország költségei és jövedelmei állapotjának meg-visgálására.

Londonból *Lisbona* felé, 50-nél felesebb számú Kereskedő-hajók indultak egy-néhány Katona-hajók' óltalma alatt: de *l'Aigle* nevezetű Fr. Fregát, elő-kapván őket, el vett belőlök hatot. Két nagy Anglus Kalmár-hajók is estek mostanság Frantzia kézbe, a' melyek közzül egyik, 450 Tonnás és 14 ágyús volt; a' másik pedig 5 száz Tonnás 's 14 ágyús, és *Martinique* Szigetéből jött vizsza. — A' Portugallusoktól el nyertek a' Frantziák egy gazdag terhű 280 Tonnás és hat ágyús hajót.

A' Frantzia Nemzet, szinte három milliót vesztett a' múltt esztendőbéli kereskedésében. Mennyivel szállítottak alább a' tartós viszontagságok Fr. Ország' nehzi virágzó állapotját, annyival inkább meg lehet innét ítélni: mivel még 1777-dik esztendőben szinte hetvenöt millió hasznot hajtott bé Fr. Orzágnak a' kereskedés.

A' Nápolyi Udvarhoz, Fr. Követnek *Cancloux* Generális neveztetett a' Direktórium által, 's melléje Követség' Secretáriusául rendeltetett *Trouve* Polgár, a' *Monitör* nevezetű Párisi Újság' néhai Kiadója.

Fr. Nemzet-gyűlési Tagokká választattak *Pichegru*, *Jourdan*, *Kleber* és *Scherer* Generálisok is, és más nevezetes Emberek között *Marmontel* is.

Bonaparte' hartzainak Históriája készül Mappákkal és Plánumokkal.

Elegyes Tudósítások.

A' Batáviai Direktórium' 5 Tagjai közül egynek egynek 14 forint leszsz esztendei fizetése.

Londonban, egy Leányszszony — *Misz Farren* — ki a' Drurylánei Teátrombeli játszásai által közönséges kedveséget nyert, oly különössen elfoglalta a' szívét Gróf *Derbynek*, hogy Ez, tsak 26 napot várakozott az első Felesége, (*Hamilton* Hertzeg' Testvérje) halála után, mindjárt el vette Feleségül *Farren* Leányszszonyt, ki ámbár ezen szerentse által oly nagy Aszszonnyá lett, hogy minden Angliai Grófnék között elsősege vagyon, még is az özszeeskettetése előtt való nap is játszott még utóljára, *Lady Teazle* személyét viselvén a' *Vetkek* Oskolája nevű Játék-

darabban, 's el is bútsúzott a' Publikumtól. Ámbár ebbéli szándékáról nem tett előre Jelentést, még is ki ment annak a' híre, 's oly rakva lett a' Teátrum Nézőkkel, hogy jóllehet a' Grófné vá lett Leányaszfzony sok szabad Biléteket el ajándékozott: még is 7 ezer forintnál több bé ment a' Teátrumí Kaszszába. A' Teátrum előtt öt hintó tört ölszfe a' tolongásban.

A' Pruszszus Király vizsiza hívta Bétsből az előbbeni Követjét Markéze *Lucchesini*, 's mást nevezett helyébe.

A' Grétzi Újság el kezdett már jární Máj. 4-dikétől fogva. Írja, hogy Máj. 3-dikánn nagy prótzezfizio, és hálaadó Isteni tisztelet tartatott az ellenségtől lett megszabadulásért. Környülállásos Leírást ígér Stíria' hívatlan Vendégeiről, a' Frantziakról.

Béts.

Az Universitas' épületébe bé rakott témérdek lisztet meg-vették a' Kenyérsütők, 's már takarítják is ki onnét derekassann a' lisztes hordókat. Kevés napok alatt tehát ki tisztul egészszenn az említett épület, 's el fog kezdődni benne a' tanítás.

Nem tsak az Universitas' épületébe vólt liszt bé rakva, hanem az Augustiniánusok' Klastromába, és másuvá is: mert tsak tizta liszt 14,654 mázsa állott készen,

arra az esetre, ha talán meg-gátoltatott volna egy ideig, a' Környékkal való szabad egyesülése Bétsnek; rozs-liszt pedig százezer mázsa. — Ezen provisióhoz járult, 5 ezer köböl lentsének, borsónak 's egyéb effélének; meg-kívántató bőségű húsnak, szalonnának, bornak 's más ily szükséges dolgoknak; és kétszázhetvenezer mázsa szalmának 's fénának bé szállítása.

Az Olasz Templomban már ismét foly az Isteni-tisztelettartás: mivel ki takarították belőle a' Pattantyús-kanótzokat, melyekkel rakva volt a' környülállsokhoz képest.

Tegnapelőtt Katonák kezdtek dolgozni a' Város' belső és külső kerítéseinek és Erösségeinek egyengetésében: mintegy négy százan. Tegnap is dolgoztak ugyan annyin. Reggel bé jönnek a' munkára, 's estve vilzsa térnek nyugalomra a' táborba, mely, még el nem ozlott egészen. — A' tizenkét Redutokban (Földvárakban) melyek Béts körül úgy készültek, hogy azok, védelmei lettek volna a' tábornak, nintsenek többé ágyúk, de vannak 'Strázsák. Ezekben a' Redutokon, 's egyéb töltésekenn Béts körül, 14 ezer Munkások dolgoztak naponként.

Az insurgáltt Bétsi Nemesség, muzsikát adott tegnapelőtt a' Fő-Vezérjének Hadi-Tárnok-Mester Hertzeg *Württemberg-*

nek tiszteletére: tegnap pedig nagy ebédet az *Augarten*ben. Százann ültek az Asztalnál.

A' Bétsiek által tett nevezetesebb hadi áldozatokat özsze summálva, így adja elő a' Bétsi Udvari Újságnak 6-dik Májusi Darabja: Különbkülönbféle szállításokra, mindennap 3 ezer mulatságra való lovaikat küldötték ingyen az Uraságok és tehetős Lakosok. A' tábor' számára mindennap kétszáz tseber bor telt, nemes érzésű Magános Uraságoknak, 's gazdag Fundátzióknak és Klastromoknak önként való adományából. A' mi öltözetet és fejer ruhát gyűjtöttek Gróf *Caraccioli* és Udvari *Juvelír Würrh*, az önként fel-fegyverkezett Sereg' számára; leg-alább is betsültetik az, 24,500 forintra; az Ispotályok' számára bőséggel bé-kerültt gyóltis között száz vég, tsupa új vólt. Ágybéli is bőven ki telt az adományokból. Rézből való főző-edényeket is oly sűrűen ajándékoztak a' Katonaság' számára, hogy kevés idő alatt 1275-re ment a' számjok. A' saját költségen készültt Formaruhák belé kerültek 60 ezer forintba. A' Nagy-Kereskedők, a' Zsidóság, a' Görögök, és más Magános-Személyek, 3 száz ezer forintnál többet adtak részszerént ajándékul, részszerént költsönn a' közönséges Kaszszába. Négy nemes lelkű Dámák is egyne-

hány ezer forintot gyűjtöttek bé abba. Her-
tzeg *Lichtenstein* Aloysius, 5 száz puskát
ajándékozott: mindössze az ajándék-pus-
kák' száma, két ezerre telt. Nyóltz napok
alatt, 8 száz Személyre való Ispotály, tö-
kéletessen fel-készült.

Magyar - Ország.

Keszthelyről (Szala Vármegyéből)
Május' 2-dikán: — „Valyon oly távol
vagyon e' még tőlünk az áldott Békesség,
a' mint Városunk jelentgeti? Itt minden
háborúra mutat. Ki mondhatatlan buzgó-
sággal tétetnek a' készületek. A' Mélt. Ura-
ság (Gróf *Festetics* György Ö Nagysága)
és az egyéb Nemesek is Verbungot tartat-
nak, 's mivel a' tántzoló Legénység mel-
lett állanak a' fel-nyergelt paripák, tsuda
hamar szaporodik is a' fegyverfogók' szá-
ma, kik leg inkább szép természetű tanuló
Ifjakból, 's Mester-legényekből állanak.
Már ma, egészfzen fel-ruházva 's fegyver-
kezve, el is indúlt többszöri szép gyakor-
lások utánn egy jeles Sereg, és egyenesen
Tsáktornyanak veszi útját a' szélek' védel-
mére. Nem sokára utánna megy a' máso-
dik Tsapat is, mihelyest t. i. a' szükséges
rnha darabok el készülnek.

Bihar Vármegyéből Ápr. 26-dikán:
„Nálunk, nyakra főre készül az Insurre-
ctió. A' rozsdás pisztolyok és puskák is

elő-szedettek, 's ki-tisztítottak. Még a' Tzigányok is koholják mindenfelé, a' magok könnyű szerü műhelyekbenn a' vas-tsákányokat. Insurgens Seregünk' Obersterjévé választatott *Rhédey* Lajos Úr; Oberstlieutenántjává pedig Báró *Vécsey*.

Szombathelyről Május' 2-dikánn: — „Ez a' Város választatott ki Ns. Vár-megye Insurrectiója' középpontjáúl: minek-okáért már tegnap reggel 130 's egynehány Lovasok voltak itt együtt, a' *Szombathelyi* Járásból (Processusból). Mind délelőtt, mind délutánn többen is sereglettek még ide, kik a' Sereg' Oberstere Hertzeg *Bat-tyáni* Lajos Fő-Ispányunk, és más Tisztek által rendbe állítatván körül hordoztattak a' Városbann. Más Járásokból is fognak ide ma és hólnap leg-alább hatvaz Lovasok gyülekezni; 's a' többek is fel-készülnek 's el érkeznek mentől elébb.

Pozsonból Máj. 4-dikénn: — „Nyóltz-száznyóltzvanhat Lovasokból, és ezer száz ötvenkét gyalogokból áll Ns Vármegyénk' insurgens Serege. A' Lovasság' Tisztjei, következők: Oberster, Gróf *Pálffy* Rudolf; Oberstlieutenánt, *Benyovszky* Vice-Ispány Úr; Májor, Gróf *Amadé* Ferentz. — Kapitányok: *Batsák* István; *Somogyi* Antal; *Batsák* Lőrintz; *Bíró* Jónás; *Zsólnay* József; és *Olgyay* Ignátz

Urak. — Főhadnagyk: Bacsák Ágoston; Cséfalvay József; Betok János; Puskás László; Burics János; és Csiba Péter Urak. — Feleslegvalók: Báró Wenkheim József és Schütz Urak. — Al-Hadnagyk: Kondé Ferentz; Szeletzky Isván; Kondé Leopold; Bogyányi Gábor; Somogyi Imre; 's Fekete János Urak. Feleslegvalók: Benyóvszky István; Benkő István; Kondé József; és Takáts Ignácz Urak. — Auditor: Hegyi László Ordinárius Fiscális Úr. — Adjutáns: Görcs Ilyés. — Számtartó: Udvarnok Antal. Káplán: T. Csiba Bonifacius.

A' Gyalog Seregnél: Komendáns, Fő Strázsamester Buzogányi Úr. — Kapitányok: Cséfalvay Imre; Gubernáth Antal (az Akadémiabéli Közönséges Magyar nyelv-Tanító) Burián József; Winckler; és Haasz Urak.

Pozsonból Máj. 7-dikénn: — „Ő Feliségének Máj. 1-ső napján költ'parantsolatja érkezett ide a' napokban, melynek ide megy ki az értelme: hogy a' Nemes Vármegyék meg ne szünjenek insurrectiói készülletektől a' Békességről el terjedett hírnek hallására: hanem a' mely kézfzséggel ajánlották azt, 's el is kezdték, folytassák továbbra is ebbéli igyekezeteket. Mert csak a' hathatós hadi készülletek által készülhet meg a' di-

tsösséges és tartós Békesség: melyről, mi-
 helyest tökéletességre megy, azonnal tu-
 dósítatni fogja a' Nemes Vármegyéket Ö
 Felsége. — Tegnap mintegy 500-ig való
 lovas Insurgensek állottak sorban a' Prí-
 más' Kertje! eleibe. Mindnyájan világos
 kék ruában, kardosan, 's pisztolyosan.
 Karabélyjok nem vólt: mivel a' Vezérjek
 Gróf *Pálffy* Miklós Gënerálisnak ítélete
 szerént az tsak akadályára szokott lenni a'
 többnyire kardal dolgozó Magyar Lovas-
 ságnak. Vóltak a' többnyire Ifjú Insur-
 gensek között a' nyeregben már meg-gör-
 nyedt öregek is. A' sor előtt alá 's fel-
 lovaglottak a' főbb 's alsóbb Tisztek mind
 világos kék szép aranyos készületű ruhák-
 ban. Ezen lovas sorokat végig nézven,
 azt mondhatom felölök, hogy bennem örö-
 möt gerjesztettek, 's elzembe juttatták a'
 régi Scythiai Magyarokat. Mindnyájann
 magyarul beszélnek. Az Obersterjek Gróf
Pálffy Rudolf, próbát akarván velek ten-
 ni, ha tudna e' az egész sor a' commandó
 szóra kardot húzni, parantsolatját az Ober-
 sternek, következendő módon teljesítette
 Gróf *Amadé* Ferentz első Majorjok: elő-
 ször is meg-mondotta nekik magyarul, hogy
 mindnyájan a' jobb kezéket a' tzombjokra
 tegyék, a' ballal pedig a' kantár-szárt tar-
 tsák. Midön ezt hallják: *Habt Acht!* és
 azután *Ergreift den Säbel!* rántsák ki az

előjökbbe adott mód szerént a' kardjokat. Ki is rántottak többnyire derekassan.

Az Insurrectió' egész dolgának elintézésére ki nevezett Deputációja Pest Vármegyének, Máj. 2-dikán terjeiztette eléibe a' maga munkáját a' Gyűlésnek, mely, ismét Budán tartatott az Ország házában, a' hol tizedfél óra tájban meg jelent Konánk' Örököse *Ferdinánd* Főhertzegetske is, Magyar öltözetben, a' melyet igen kedvvel 's leg-többnyire visel is. *Éljen* kiáltásokkal hangzott az egész szála ezen nagy reménységű kedves Királyfinak látására, ki is ámbár még csak 4-dik esztendejében jár, még is meg-értt korú Ember módra fogadta azokat, a' midőn ismét meg-újjultak az *Éljen* kiáltások. Akkor bé-lépett a' Szálába, a' Nénnye is a' Fő-Hertzegnek, *Mária Ludovicá* Főhertzegasszonyka, ki a' jövő Decemberben lesz hat esztendős. Ez is hasonló szíves tiszteletnek nyilatkoztatásával fogadtatott, valamint szintén az Ötszese, 's hasonló nyájassággal, és sokszori maga meg-hajtásával köszönte meg azt.

Palatínus O Királyi Fő-Hertzege, tizenegyedfél óra tájban érkezett a' Gyűlésbe, a' midőn fel-olvastatott mindjárt a' Deputáció' munkája, 's közönségesen helybe-hagyatott.

Az Insurgens Seregnek Obersterjévé lett (mint már jelentettük) Gróf *Keglevits* György; Oberstlieutenántá, Báró *Prónay*; Májorra, *Heusel* Úr.

Kapitányokká választottak: Gróf *Be-
rényi*, Gróf *Festetits*, Báró *Laffert*, 's
Bicskey, *Szabó*, *Kovátsioczi*, és *Andrássy*
Urak.

Főhadnagyokká: Gróf *Haller*, Gróf
Majláth, Báró *Rudnyánszky*, Báró *Pró-
nay*, 's *Hegedüs*, *Vohlhoffer*, *Farkas*,
Darvas, *Halass*, *Párnitzky*, *Balogh*, és
Újfalusy Urak.

Tudósítás.

* * * * *

Trentsén Vármegyében *Trentsén* Vá-
rosához közel *Teplitz* nevezetű Helység-
ben fekvő Fördő-Bányájánál *Illezházi* Gróf-
nak, hogy annál jobb alkalmatosságok le-
hessen az oda szándékozó Uraságoknak:
lehet előre is rendelést tenni *Böhm* András
Vendégfogadónál, mind szállás; mind fő-
löstököm, kávé tsokoládé; mind ebéd 's
vatséra eránt, akár különösen, akár más
Vendégek' társaságában tetszik enni. Fris-
sítő italokkal is szolgál örömet *Böhm*
András Úr, 's egyéb mulatságokonn kívül
biliárdozni is lehet nálla. A' hozzá-botsá-
tandó Levelek így útasíttathatnak:

par	{	Vienne, Presbourg, Tyrnau, Trentsin,
		à Teplitz,
		Caschau, Presbourg, Tyrnau, Trentsin,
		à Teplitz.
		Brünn, Presbourg, Tyrnau, Trentsin,
		à Teplitz.